

РЕЦЕНЗИЯ

- От: проф. *Маргарита Иванова Чинова*, д.ю.н., професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Наказателнопроцесуално право“, преподавател в Юридическия факултет на УНСС и СУ „Св. Св. Климент Охридски“
- Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „**доцент**“ по научна специалност „*Наказателен процес*“ в професионално направление 3.6 Право в Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград

Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Публичноправни науки“ в Юридическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и е обнародван в ДВ, бр. 107 от 12.12.2025 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 176/30.01.2026 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. В конкурса е допуснат до участие един кандидат: ас. д-р *Даниела Димитрова Атанасова*

Информация за кандидата

През 2005г. ас. д-р Даниела Атанасова е завършила право в Югозападния университет „Неофит Рилски“, Благоевград (ЮЗУ). През 2010г. е придобила квалификация „Магистър по международни отношения“ в СУ „Св. Св. Климент Охридски“. След надлежно обучение в редовна докторантура в Югозападния университет „Неофит Рилски“, през 2022г. е придобила квалификация „Доктор“ по наказателно право. Защитила е дисертационен труд на тема „Водите в Република България и тяхната наказателноправна защита“. Била е младши адвокат и адвокат на свободна практика. До 2020г. е била старши юрисконсулт в Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ към Министерство на околната среда и водите (МОСВ), след което и понастоящем е старши юрисконсулт в Агенция „Пътна инфраструктура“, Национално тол управление. От 2023г. и понастоящем е и асистент по наказателно право и наказателен процес към катедра „Публичноправни науки“ в Правно-исторически факултет на ЮЗУ. Участвала е в конференция на тема „Предизвикателствата пред околната среда – екологични и правни решения“. Участвала е и в редица проектни дейности, някои от които посветни на опазването на околната среда.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

В попълнената справка за изпълнението на минималните национални изисквания на кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент“, професионално направление 3.6. право, научна специалност „наказателен процес“, са отчетени общ брой точки по различните показатели – 433.75 точки, с което са изпълнени минималните национални изисквания. За всички групи показатели и критерии също са постигнати минималните прагове.

Относно изпълнението на качествените изисквания е подадена справка, в която е посочен като хабилитационен труд монографията „Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства“. Тази монография съдържа пълно и всестранно изследване на определен проблем и не повтаря или обобщава съществуващо знание, каквото е императивното изискване на чл. 24, ал. 1, т. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). По конкурса са представени допълнително и други публикации, с което са изпълнени качествените изисквания за заемането на длъжността „доцент“.

Оценка на учебно-преподавателската дейност

Ас. д-р Даниела Атанасова води семинарните занятия по дисциплините наказателно право и наказателен процес на специалностите „Право“ и „Национална сигурност“, както и лекции по наказателен процес на специалност „Право“. Участва като преподавател на репетиториум и кръжок по наказателноправни науки. Организира и провежда симулативни наказателни процеси. Участвала е и в организацията и провеждането на симулативен оглед на местопроизшествие.

Учебно-преподавателската компетентност на ас. д-р Даниела Атанасова е на добро професионално ниво.

Обща характеристика на представените научни трудове

От представените по конкурса публикации е видно, че основните направления в изследователската дейност са екологичните престъпления и наказателноправната и процесуална защита на околната среда. В настоящия конкурс ас. д-р Даниела Атанасова участва с монографичния труд „Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства“ и пет статии.

В статията – „***Експертната и процесуална компетентност в наказателното производство за защита на околната среда***“ убедително е доказана тезата, че експертната компетентност е абсолютно условие за провеждане на ефективен наказателен процес по дела за престъпления срещу

околната среда. Стандартните експертизи, назначавани по наказателните дела не са достатъчни, защото са необходими специализирани такива за анализирането на които също са необходими тесни специализирани познания и опит. От важно значение за практиката са изведените примерни основни задачи, които могат да се поставят пред 13 вида експертизи по делата за разследване на екологичните престъпления. В тази връзка е обоснована и друга значима теза в смисъл, че комплексният характер на екологичните вреди, сложността на доказването и интердисциплинарният подход изискват не само квалифицирани експерти, но и добре подготвени прокурорско-разследващи и съдебни органи, способни да оценят, контролират и използват научно-обосновано експертни заключения.

В статията – „*Characterisation of Environmental Damage in Water Crim*“ е очертана характеристиката на екологичните престъпления, но не самоцелно, а за да бъде илюстрирано тяхното отражение върху процесуалните форми. Обоснована е необходимостта екологичната престъпност да се разглежда като специфична социална и правна категория, която изисква адаптирани процесуални механизми за нейното разследване и наказателно преследване.

Статията – „*Environmental Protection and the New Safeguards Provided in Directive (EU) 2024/1203 on the Protection of the Environment Through Criminal Law*“ е в известен смисъл повторение на части от хабилитационния труд. Но тя съдържа и елементи на принос, доколкото в тази статия се съдържа първият научен анализ в българската правна литература на Директива (EU) 2024/1203, чрез формулиране на обобщени изводи за нейните цели, задачи, философия и значение за развитието на правните механизми за защита на околната среда. Анализирани са новите процесуални правила, въведени с тази директива, които са послужили като основа за извеждане на предложенията de lege ferenda за изменение и допълнение на НПК в хабилитационния труд.

Двете статии – „*Наказателноправна защита на водите чрез съставите, предвиждащи екологична вреда за околната среда*“ и „*Работа в условия на стрес: Анализ на психичното благополучие на служители в български затвори*“ няма да бъдат обект на рецензиране, тъй като засягат проблеми, които не се отнасят до наказателния процес.

Монографичният труд – „*Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства*“ е в обем от 156 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография използвана литература и приложение. Бележките под линия са 104, а използваната литература обхваща 146 заглавия на български език, латиница и интернет адреси.

Актуалността на този труд се обуславя от обстоятелството, че проблемите за защита на околната среда са от първостепенно значение за цялото човечество, особено след настъпилите промени в климата на планетата. Вярно, че за екологичните престъпления са публикувани различни изследвания, в контекста на едни или други проблеми на практиката, законодателството и доктрината. Но това е първият монографичен труд в българската правна литература, посветен специално на наказателнопроцесуалната защита на околната среда. Екологичната престъпност е представена като сложен и комплексен социален и правен феномен, която именно поради тази си природа изисква специални процесуални форми, институти и механизми, които да осигурят ефективна защита на природната среда. Освен това световни и европейски институции и организации алармират, че тази престъпност се развива с безпрецедентна скорост, използвайки сложни средства и съвременни технологии, които затрудняват тяхното разследване и наказателно преследване.

Преобладаващият метод на изследването е сравнително правният, който е позволил успешно да се съпоставят тези въпроси с доктрината, практиката и законодателството на редица други държави. Убедително е защитена водещата идея, че екологичната престъпност се развива с бързи темпове изпреварвайки въвеждането от законодателя на нови правни механизми за ефективното и противодействие. Затова основният фокус и главните приноси моменти се очертават в многобройните предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на българския НПК и адаптирането на процесуалните механизми към правилата на новата Директива за защита на околната среда. Вярно че някои от направените предложения, изводи и заключения са твърде спорни и проблематични. Но това не намалява тяхната значимост, защото поставя началото на научни дискусии от значение за намирането на най-добрите разрешения за законодателството и практика.

Представените научни публикации в количествено и качествено отношение напълно съответстват на минималните национални изисквания в професионално направление 3.6 Право, съгласно ЗРАСРБ, и отговарят на условията за заемане на академичната длъжност „доцент”, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и допълнителните изисквания на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

По конкретно съществените приноси моменти в хабилитационния труд *„Наказателнопроцесуална защита на околната среда в контекста на съвременните предизвикателства“* могат да се очертаят така:

Глава първа има заглавие – „Съвременни теории и правна рамка на екологичните престъпления“.

От начина по който е формулирано заглавието на тази глава сякаш въпросите, които се разглеждат стоят извън контекста на реабилитационния труд. Но това е само на пръв поглед. Изследването на въпросите по тази глава е безусловно необходимо, защото за да се предложи нова съвременна регулация на едно или друго социално явление, в случая защитата на околната среда, то трябва да се познава неговия генезис, причините и условията, които са го породили същностните му характеристики, мащабите на неговите общественоопасни последици. Затова има необходимост и значение представянето на съвременните теории за зелената криминология, концепцията за „екоцид“, за престъпленията срещу бъдещето, за генерационния иск. След обобщаването на тези концепции е подчертана тезата, че „уврежданията на околната среда не са еднократни събития, а процеси с дълбоки и продължителни въздействия, които изискват нови форми на наказателна и наказателнопроцесуална защита от престъпни посегателства не само на настоящите, но и на бъдещите поколения“.

В пар.2 на тази глава е направен сполучлив опит да се очертае националната и европейска правна рамка на екологичните престъпления. Представената обща характеристика на екологичната престъпност носи белезите на обобщено знание. Убедително е доказана тезата, че в българския НК липсва цялостна законодателна концепция и добра систематизация на екологичните престъпления и че в по-голямата си част съставите чрез бланкетни правни норми препращат към различни нормативни актове, като Закона за водите, Закона за опазване на околната среда и редица други. Във всички тях обаче се използват различни понятия и фрагментирано регулиране на екологичните компоненти. В този смисъл е подчертана и съществената трудност при тълкуване на понятието „околна среда“ и понятието „природа“. В труда обосновано се поддържа, че при дефинирането на екологичните престъпления трябва да се използва понятието „околна среда“, тъй като е по-широко понятие и отразява не само физическите компоненти, но и техните сложни и динамични взаимовръзки.

Като ново знание трябва да се оцени направеният анализ на Директива ЕС (2024)/ 1203 относно защитата на околната среда чрез наказателно право, която трябва да се транспонира у нас до май 2026г. С нея се утвърждава единен наказателноправен и процесуален режим за защита на околната среда, чрез въвеждане на нови принципи, цели и санкции, съобразени с нарастващата сложност на тези престъпления. Директивата въвежда и подобрен правен режим за улесняване и повишаване на ефективността при разкриване, разследване и

наказване на екологичните престъпления. Приносен момент е направеният сполучлив опит да се очертаят, както положителните страни и новите стандарти, така и някои непрецизно и непълно въведени правила. Затова така направеното изследване би било полезно за българския законодател при транспонирането на тази Директивата.

В тази глава чрез механизмите на сравнително-правния подход са анализирани и дефинициите за екологично престъпление дадени в доктрините на САЩ, Руската федерация, ЕС и законодателствата на Италия и Германия. Елементи на приносен момент се съдържат при обобщаването и формулирането на същностните и специфични особености на понятието за екологично престъпление, съобразено с националните традиции и международните стандарти.

Глава втора – „Реализиране на наказателната отговорност при екологични престъпления – нормативна рамка и практически предизвикателства“.

Целта на анализа в тази глава е да се изследва доколко съществуващата правна рамка е съответна на съвременните проявления на екологичната престъпност и новите изисквания свързани с транспонирането на Директивата за защита на околната среда.

В пар.1 на тази глава като ново знание трябва да се оценят направените препоръки към практиката и българския законодател за усъвършенстване на правната рамка на разследването, доказването и наказателното преследване на екологични престъпления. Добър пример е изведен от законодателствата на Норвегия, Испания и Италия, в които държави функционират органи и структури към полиция или прокуратура за превенция, защита, разследване и наказателно преследване на екологични престъпления. В тази връзка е направено уместно предложение към законодателя да се разширят функциите на сектор – „Престъпления срещу околната среда и дивата природа“, при Главна дирекция „Национална полиция“, като се предостави компетентност на този орган да има и разследващи функции. Вярно, е че основната част от информацията за извършено екологично престъпление се събира по време на предварителна проверка, поради което тя не може да послужи като доказателствен материал по образуваното наказателно производство. Затова е направено твърде ценно предложение, а именно да се въведат императивни законови правила за сформирание на съвместни екипи между административни, разследващи органи и експерти при провеждане на първоначалните действия при сигнал за извършено екологично престъпление. В труда мотивирано се поддържа и тезата, че неефективността на разследването

се проявява в ограничената подготовка на разследващите органи, забавената и неефективна координация между тях и органите с контролни функции, в размиването на отговорности и в липсата на изработени специализирани методики за разследване и наказателно преследване на екологични престъпления. Обоснована и полезна е направената критика, че когато вредата от деянието засяга колективни блага, като чистотата на въздуха, водите и биологичното разнообразие липсва механизъм за участие на обществени организации или държавни органи с такъв предмет на дейност в наказателния процес. Липсва и специален процесуален субект, който да отстоява чистотата на околната среда като ценност, надхвърляща частния интерес. Всички тези предложения са убедително мотивирани и са уместни, и целесъобразни, поради което съдържат практико-приложни приноси.

В тази глава са изведени и обособени и спецификите при провеждането на самото разследване. Така направените изводи и обобщения биха били от съществено значение за практическото разследване по тези дела. От особена важност са направените препоръки при провеждането на оглед, за сформирането на специализиран екип, за събирането на разнородни проби, за лабораторните изследвания, за базите данни, за регистрите и т.н. Подчертана е липсата в НПК на правна рамка за отчитане на бъдещи и дългосрочни вреди, като резултат от екологични престъпления.

В пар.2 на тази глава се съдържа ново знание базирано на емпирични данни за реализираната наказателна отговорност за екологични престъпления за периода 2020-2025г. Използвани са статистически данни предоставени от администрацията на Главния прокурор и от Министерство на околната среда и водите. При анализа на тези данни са направени редица обобщаващи изводи за състоянието и динамиката на наказването на престъпления и отделно от това на административни нарушения на околната среда. Сочените данни очевидно показват значителната в пъти разлика между административното и наказателно правораздаване, защото съществува значителна активност при санкционирането по административен ред и много ниска при съдебната и прокурорска практика. Приведените данни освен това сочат на изключително ниска активност при сформирането на специализирани екипи за разследване и при специалната подготовка на разследващите и на органите на съдебната власт.

В пар.3 на тази глава са изведени новите положения, които са предвидени в новата Директива за опазване на околната среда. Това изследване е твърде ценно за бъдещото ни законодателство, защото Директивата трябва да бъде транспонирана у нас до 2-3 месеца. Иновациите в нея са очертани от гледна точка и в контекста на измененията и допълненията на НПК, които се налагат от тези

регулации. На първо място е въвеждането на ефективни и пропорционални способности на доказване, които са предложени конкретно в настоящия труд. На второ място е въвеждането на специализирано обучение на прокурорско-следствените и съдебни органи. Специално се сочат в рамките на европейското сътрудничество съществуващите форми и механизми за обучение. Направено е и конкретно предложение de lege ferenda към действащата у нас система на съдилищата и прокуратурата да се сформират специализирани звена от разследващи органи, прокурори и съдии, които да разглеждат делата за екологичните престъпления. На трето място е изискването на Директивата за въвеждане на система за записване, изготвяне и предоставяне на анонимизирани статистически данни за етапите на подаването на сигнала, разследването, наказателното преследване и наказването. Затова се предлага не само да се изгради, но и нормативно да се уреди обмена на данни между контролните, разследващите структури и съда. На следващо място във връзка със защитата на лицата, подали сигнали за екологични престъпления или на тези, подпомагащи разследването е направено предложение de lege ferenda, разпоредбата на чл.123 НПК да се допълни с нова алинея, която да осигури защитата на тези лица преди да са придобили процесуално качество. Накрая е обобщено изискването на Директивата за предвиждането на нови санкции или мерки за гарантиране на реална защита на околната среда. Това налага НПК да се допълни с предоставяне на възможност на компетентните органи да налагат новата мярка, а именно - възстановяване на околната среда или присъждане на обезщетение при невъзможност да бъде възстановена.

Глава трета – „Възстановителното правосъдие в наказателните производства за екологични престъпления“.

Вярно, че новата директива не предвижда като задължително условие държавите-членки да въведат в законодателствата си възстановителното правосъдие. Но тя сочи редица негови съществени условия като изискването за възстановяване на причинените вреди върху околната среда или за осигуряване на подходящо обезщетение, изричното осигуряване на правото на заинтересованата общественост на достъп до правосъдие и т.н. В самостоятелен параграф 2 са поставени на обсъждане и правните механизми за възстановяването на вредите от екологични престъпления. За бъдещото регулиране на тези правила е от значение представените в труда концепции, практика и законодателни разрешения в някои държави като Нова Зеландия, Австралия, Испания, Италия, които могат да бъдат рецепирани у нас.

В този труд са направени редица предложения de lege ferenda за законодателни промени, което ще подпомогне законодателя при транспонирането на директивата за защита на околната среда. Предлагат се промени в законодателството ни по следния алгоритъм: На първо място в края на гл.11 НК да се въведе допълнителна разпоредба, която да регламентира налагането на принудителна мярка – „възстановяването на околната среда“. Дейностите по изпълнението на мярката да се регулират в самостоятелен нормативен акт. Надзорът по изпълнението на тази мярка да се възложи на експерти от МОСВ под ръководството на наблюдаващия прокурор. Второ, предлагат се многобройни изменения и допълнения на НПК обособени като самостоятелна глава със заглавие – „*Обособени правила за разглеждане на престъпления против околната среда*“. Трето, предложени са и примерни текстове за създаването на нова ал.3а, изменение на ал.1 и допълнение на ал.7 на чл.382 НПК. С така предложените изменения и допълнения се цели да се въведат специални правила за сключване на споразумения по делата за екологични престъпления.

В пар.3 на тази глава са застъпени твърде интересни тези по повод предоставянето на достъп на заинтересованата общественост до правосъдие по делата за екологични престъпления, независимо, че Директивата не предвижда подобно задължително участие. В този труд се поддържа обосновано и с многобройни аргументи тезата, че участието на заинтересованата общественост в лицето на неправителствени организации, които защитават отделни компоненти на околната среда би осигурило по-ефективна защита на засегнатата общественост, включително по отношение правата на бъдещите поколения. В тази насока е направен и сполучлив опит да се очертаят насоките на развитие на наказателнопроцесуалната уредба – да се разшири понятието „пострадал“ като отделни компоненти на околната среда се приемат като „жертва“ и се определи орган, защитаващ техните права. Друга алтернатива е – на определени неправителствени организации да се предоставят процесуални права за конституирането им като граждански ищци, които защитават обществен интерес или тези организации да получат статут на особена страна с ограничени процесуални права.

Бележки и препоръки:

Необходимо е изследването да се допълни като се изследва новият институт по чл.73б НПК за заинтересованото юридическо лице, което се е обогатило или би могло да се обогати от извършено екологично престъпление по смисъла на чл.83а от ЗАНН. Явява ли се този институт механизъм и за защита на околната

среда. Необходимо ли е той да се развие, усъвършенства и приспособи, специално по делата за екологичните престъпления.

Не е убедително защитено становището за създаването на нова глава с особени правила за разглеждането на престъпления против околната среда. В по-голямата си част с много малки изключения тези предложения могат да намерят приложение в практико-приложната дейност и без създаването на подобни правила. По действащото ни законодателство няма пречка делата за престъпления против околната среда да се разглеждат от специализирани органи, няма пречка да се обучават, да се организират съвместни екипи за разследване, да се ползва съдействие на специалистите от контролните органи, да се провеждат огледите, с участието на необходимите специалисти, да се назначават различни адекватни експертизи с умело поставени задачи и т.н. Всичко това не изисква регламентирането на нови правила, а единствено добра и високо професионална подготовка, организация и администриране на наказателнопроцесуалната дейност.

Някои части на изложението трябва да отпаднат от труда или да се задълбочат, защото имат чисто информативен характер.

Предвид изложеното може да се направи *обобщен извод*, че хабилитационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват принос за науката, практиката и законодателството и че той отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Трудът е убедително доказателство, че ас. д-р Даниела Атанасова притежава задълбочени теоретични познания по научна специалност „наказателен процес“ и необходимите качества и умения за провеждане на научни изследвания.

Заклучение

Предвид гореизложеното, **давам положителна оценка** и предлагам на уважаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет, ас. д-р Даниела Димитрова Атанасова да бъде избрана за доцент в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научна специалност „Наказателен процес“, професионално направление 3.6 Право, научна област 3. Социални, стопански и правни науки в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

13 март 2026г.

Изготвил рецензията:.....

М. Чинова

REVIEW

by Prof. Margarita Ivanova Chinova, D.Sc. in Law, professional field 3.6 Law, scientific specialty “Criminal Procedural Law,” lecturer at the Faculty of Law of UNWE and Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Regarding: competition for filling the academic position of "**Associate Professor**" in the scientific specialty “Criminal Procedure” in professional field 3.6 Law at Southwest University “Neofit Rilski,” Blagoevgrad

Information about the competition

The competition was announced for the needs of the Department of Public Law at the Faculty of Law of SWU "Neofit Rilski" and was published in the State Gazette, issue 107 of 12.12.2025. I am participating as a member of the scientific jury for the competition according to Order No. 176/30.01.2026 of the Rector of SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad. One candidate has been admitted to the competition in the competition: Assoc. Dr. Daniela Dimitrova Atanasova

Candidate Information

In 2005, Assistant Dr. Daniela Atanasova graduated in Law from the Southwest University "Neofit Rilski", Blagoevgrad (SWU). In 2010, she obtained a Master's degree in International Relations at Sofia University "St. Kliment Ohridski". After completing the appropriate training in a part-time doctoral program at the Southwest University "Neofit Rilski", in 2022 she was awarded the doctoral degree in Criminal Law. She defended a dissertation on the topic "Waters in the Republic of Bulgaria and their criminal law protection". She has been a junior lawyer and a freelance lawyer. Until 2020, she was a senior legal advisor at the Basin Directorate 'Western Black Sea Region' under the Ministry of Environment and Waters (MOEW), after which she has been, and still is, a senior legal advisor at the 'Road Infrastructure' Agency, National Toll Administration. Since 2023, she has also been, and continues to be, an assistant in criminal law and criminal procedure at the Department of 'Public Law' at the Faculty of Law and History of SWU. She has participated in a conference on 'Challenges to the Environment – Ecological and Legal Solutions.' She has also participated in a number of project activities, some of which are dedicated to environmental protection.

Fulfillment of the requirements for occupying the academic position

In the completed report on the fulfillment of the minimum national requirements for a candidate for the academic position of "associate professor",

professional field 3.6. law, scientific specialty "criminal proceedings", the total number of points for the various indicators – 433.75 points – *has been recorded, thereby meeting the minimum national requirements. For all groups of indicators and criteria, the minimum thresholds have also been achieved.*

Regarding *the fulfillment of the quality requirements*, a report has been submitted in which the monograph "*Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges*" is indicated as the habilitation work. This monograph contains a complete and comprehensive study of a specific problem and does not repeat or summarize existing knowledge, which is the imperative requirement of Article 24, Paragraph 1, Item 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB). Additionally, other publications were submitted for the competition, *thereby fulfilling the quality requirements for holding the position of "associate professor"*.

Evaluation of Teaching Activity

Assistant Professor Dr. Daniela Atanasova conducts seminar classes in the disciplines of criminal law and criminal procedure for the specialties "Law" and "National Security," as well as lectures in criminal procedure for the "Law" specialty. She participates as an instructor in tutorials and clubs on criminal law sciences. She organizes and conducts simulated criminal trials. She has also participated in the organization and conduct of a simulated crime scene investigation.

The teaching competence of Assistant Professor Dr. Daniela Atanasova is at a good professional level.

General characterization of the presented scientific works

From the publications submitted for the competition, it is evident that the main directions in the research activity are environmental crimes and the criminal law and procedural protection of the environment. In the current competition, Assoc. Prof. Dr. Daniela Atanasova participates with the monographic work '*Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges*' and five articles.

In the article – '***Expert and Procedural Competence in Criminal Proceedings for Environmental Protection***' – the thesis is convincingly proven that expert competence is an absolute prerequisite for conducting an effective criminal proceedings in cases of environmental crimes. The standard expert reports appointed in criminal cases are not sufficient because specialized ones are required, for the analysis of which narrow specialized knowledge and experience

are also necessary. Of important significance for practice are the outlined example main tasks, which can be posed to 13 types of expert examinations in cases concerning the investigation of environmental crimes. In this regard, another significant thesis is also substantiated in the sense that the complex nature of environmental damage, the difficulty of proving it, and the interdisciplinary approach require not only qualified experts but also well-prepared prosecutorial-investigative and judicial bodies, capable of evaluating, controlling, and utilizing scientifically substantiated expert conclusions.

In the article *"Characterisation of Environmental Damage in Water Crime"*, the characteristics of environmental crimes are outlined, not as an end in themselves, but to illustrate their impact on procedural forms. The necessity of considering environmental crime as a specific social and legal category, which requires adapted procedural mechanisms for its investigation and criminal prosecution, is justified.

The article – *"Environmental Protection and the New Safeguards Provided in Directive (EU) 2024/1203 on the Protection of the Environment Through Criminal Law"* – is, in a certain sense, a repetition of parts of the habilitation thesis. However, it also contains elements of contribution, inasmuch as this article contains the first scientific analysis in Bulgarian legal literature of Directive (EU) 2024/1203, through the formulation of summarized conclusions about its objectives, tasks, philosophy, and significance for the development of legal mechanisms for environmental protection. The new procedural rules introduced by this directive have been analyzed, which served as the basis for deriving the de lege ferenda proposals for amendment and supplementation of the CPC in the habilitation thesis.

The two articles – *"Criminal Law Protection of Waters through Provisions Providing for Environmental Harm"* and *"Working Under Stress: Analysis of the Mental Well-being of Employees in Bulgarian Prisons"* – will not be subject to review, as they address issues that do not relate to the criminal proceedings.

The monographic work – *"Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges"* is 156 pages long and consists of an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography of used literature, and an appendix. There are 104 footnotes, and the referenced literature covers 146 titles in Bulgarian, Latin script, and internet addresses.

The relevance of this work is conditioned by the fact that environmental protection issues are of paramount importance to all of humanity, especially after

the changes that have occurred in the planet's climate. It is true that various studies have been published on environmental crimes, in the context of one or another problem of practice, legislation, or doctrine. However, this is the first monographic work in Bulgarian legal literature specifically devoted to the criminal procedural protection of the environment. Environmental crime is presented as a complex and multifaceted social and legal phenomenon, which precisely because of its nature requires special procedural forms, institutions, and mechanisms to ensure effective protection of the natural environment. In addition, global and European institutions and organizations warn that this crime is developing at an unprecedented speed, using complex means and modern technologies that make its investigation and prosecution difficult.

The prevailing research method is comparative legal, which has successfully allowed these issues to be compared with the doctrine, practice, and legislation of a number of other countries. The leading idea that environmental crime is developing rapidly, outpacing the legislator's introduction of new legal mechanisms for its effective counteraction, is convincingly defended. Therefore, the main focus and principal contributions are outlined in numerous *de lege ferenda* proposals for improving the Bulgarian Criminal Procedure Code and adapting procedural mechanisms to the rules of the new Directive on Environmental Protection. It is true that some of the proposals, findings, and conclusions made are quite controversial and problematic. However, this does not diminish their significance, because it initiates scientific discussions important for finding the best solutions for legislation and practice.

The presented scientific publications, both quantitatively and qualitatively, fully meet the minimum national requirements in the professional field 3.6 Law, according to ZRASRB, and comply with the conditions for holding the academic position of "associate professor," according to ZRASRB, its implementing regulations, and the additional requirements of SWU "Neofit Rilski".

Assessment of scientific and applied scientific contributions

Regarding the specifically significant contributory points in the habilitation thesis "*Criminal Procedural Protection of the Environment in the Context of Contemporary Challenges*", they can be outlined as follows:

Chapter One is titled "*Modern Theories and Legal Framework of Environmental Crimes*".

From the way the title of this chapter is formulated, it may seem that the issues discussed lie outside the context of the habilitation thesis. But this is only at first glance. The study of the issues in this chapter is unequivocally necessary,

because in order to propose a new contemporary regulation of a particular social phenomenon, in this case the protection of the environment, one must be familiar with its genesis, the causes and conditions that have generated it, its essential characteristics, and the scale of its socially harmful consequences. Therefore, there is a need for and significance in presenting contemporary theories of green criminology, the concept of 'ecocide,' crimes against the future, and the generational claim. After summarizing these concepts, the thesis is emphasized that 'environmental damage is not a one-time event, but a process with deep and lasting impacts, which requires new forms of criminal and criminal procedural protection against criminal encroachments not only on present but also on future generations.'

In paragraph 2 of this chapter, a successful attempt is made to outline the national and European legal framework of environmental crimes. The presented general characterization of environmental crime bears the marks of synthesized knowledge. The thesis that the Bulgarian Criminal Code lacks a comprehensive legislative concept and proper systematization of environmental crimes, and that most of the offenses, through blanket legal norms, refer to various normative acts such as the Water Act, the Environmental Protection Act, and several others, is convincingly demonstrated. In all of them, however, different concepts and fragmented regulation of environmental components are used. In this sense, the substantial difficulty in interpreting the concepts of "environment" and "nature" is also emphasized. The work reasonably maintains that in defining environmental crimes, the term 'environment' should be used, as it is a broader concept and reflects not only the physical components but also their complex and dynamic interrelations.

As new knowledge, the analysis of EU Directive (2024)/1203 concerning environmental protection through criminal law should be evaluated, which must be transposed into our country by May 2026. It establishes a unified criminal and procedural framework for environmental protection by introducing new principles, objectives, and sanctions, in line with the increasing complexity of these crimes. The Directive also introduces an improved legal framework to facilitate and enhance the effectiveness of detecting, investigating, and punishing environmental crimes. A contribution is the successful attempt made to outline both the positive aspects and the new standards, as well as some imprecisely and incompletely introduced rules. Therefore, the research conducted in this way would be useful for the Bulgarian legislator when transposing this Directive.

In this chapter, through the mechanisms of the comparative law approach, the definitions of environmental crime provided in the doctrines of the USA, the Russian Federation, the EU, and the legislation of Italy and Germany have been analyzed. Elements of contribution are contained in the summarization and formulation of the essential and specific features of the concept of environmental crime, taking into account national traditions and international standards.

Chapter Two – "Implementation of Criminal Liability for Environmental Crimes – Regulatory Framework and Practical Challenges".

The aim of the analysis in this chapter is to examine to what extent the existing legal framework corresponds to the contemporary manifestations of environmental crime and the new requirements related to the transposition of the Environmental Protection Directive.

In paragraph 1 of this chapter, as new knowledge, the recommendations made to practice and Bulgarian legislation for improving the legal framework for investigation, evidence, and prosecution of environmental crimes should be assessed. A good example is drawn from the legislations of Norway, Spain, and Italy, where there are authorities and structures within the police or prosecution dedicated to the prevention, protection, investigation, and prosecution of environmental crimes. In this regard, a relevant proposal has been made to the legislator to expand the functions of the sector "Crimes against the Environment and Wildlife" within the General Directorate "National Police," by granting this body investigative powers as well. It is true that the majority of information about a committed environmental crime is collected during a preliminary check, which is why it cannot serve as evidence in the initiated criminal proceedings. Therefore, a very valuable proposal has been made, namely to introduce imperative legal rules for the formation of joint teams between administrative and investigative bodies and experts when conducting initial actions in response to a report of an environmental crime. The study also argues that the inefficiency of investigations is manifested in the limited preparation of the investigative authorities, the delayed and ineffective coordination between them and the control bodies, the blurring of responsibilities, and the lack of developed specialized methods for investigating and prosecuting environmental crimes. The criticism is well-founded and useful, noting that when the harm from an act affects collective goods, such as air cleanliness, water, and biodiversity, there is no mechanism for the participation of public organizations or state bodies with such a scope of activity in the criminal proceedings. There is also no special procedural entity that represents the preservation of the environment as a value beyond private interest.

All these proposals are convincingly motivated, appropriate, and expedient, and therefore contain practical and applied contributions.

This chapter also presents and highlights the specifics of conducting the investigation itself. The conclusions and summaries made in this way would be of essential importance for the practical investigation of these cases. Of particular importance are the recommendations made for conducting inspections, forming a specialized team, collecting diverse samples, laboratory tests, databases, registers, and so on. The lack of a legal framework in the Criminal Procedure Code for accounting for future and long-term damages resulting from environmental crimes is emphasized.

Paragraph 2 of this chapter contains new knowledge based on empirical data regarding the imposition of criminal liability for environmental crimes for the period 2020-2025. Statistical data provided by the administration of the Chief Prosecutor and the Ministry of Environment and Water have been used. In the analysis of these data, a number of summary conclusions were drawn regarding the state and dynamics of the punishment of crimes and separately of administrative violations of the environment. The cited data obviously show a significant multiple difference between administrative and criminal adjudication, because there is considerable activity in sanctioning through administrative means and very low activity in judicial and prosecutorial practice. Moreover, the presented data indicate extremely low activity in the formation of specialized investigation teams and in the special training of investigators and judicial authorities.

In paragraph 3 of this chapter, the new provisions provided for in the new Directive on environmental protection are outlined. This study is very valuable for our future legislation because the Directive must be transposed into our country within 2-3 months. The innovations in it are highlighted from the perspective and in the context of the amendments and additions to the Criminal Procedure Code, which are necessitated by these regulations. First of all, it is the introduction of effective and proportionate methods of proof, which are specifically proposed in this work. Secondly, it is the introduction of specialized training for prosecutorial-investigative and judicial bodies. Special attention is given, within the framework of European cooperation, to the existing forms and mechanisms of training. A specific *de lege ferenda* proposal has also been made to the current system of courts and prosecution in our country to form specialized units of investigative authorities, prosecutors, and judges, who would handle cases of environmental crimes. Thirdly, there is the requirement of the Directive to

establish a system for recording, preparing, and providing anonymized statistical data regarding the stages of reporting, investigation, prosecution, and sentencing. Therefore, it is proposed not only to establish such a system but also to regulate by law the exchange of data between control, investigative structures, and the court. Next, in connection with the protection of individuals who reported environmental crimes or those assisting the investigation, a *de lege ferenda* proposal has been made to supplement the provision of Article 123 of the Code of Criminal Procedure with a new paragraph that would ensure the protection of these individuals before they acquire procedural status. Finally, the requirement of the Directive for the introduction of new sanctions or measures to ensure effective environmental protection is summarized. This necessitates that the Criminal Procedure Code be supplemented with the provision allowing the competent authorities to impose the new measure, namely - the restoration of the environment or the awarding of compensation when restoration is not possible.

Chapter Three – 'Restorative Justice in Criminal Proceedings for Environmental Crimes.'

It is true that the new directive does not make it mandatory for Member States to introduce restorative justice into their legislation. However, it outlines several essential conditions, such as the requirement to restore the damage caused to the environment or to ensure appropriate compensation, the explicit provision of the right of the interested public to access justice, and so on. In a separate paragraph 2, the legal mechanisms for the restitution of damages from environmental crimes are also presented for discussion. For the future regulation of these rules, the concepts, practice, and legislative arrangements in some countries such as New Zealand, Australia, Spain, Italy, as presented in the work, are of importance, as they can be transposed to our country.

In this work, a number of *de lege ferenda* proposals for legislative changes have been made, which will assist the legislator in transposing the directive on environmental protection. Changes to our legislation are suggested according to the following algorithm: First, at the end of Chapter 11 of the Penal Code, an additional provision should be introduced to regulate the imposition of a coercive measure – 'restoration of the environment.' The activities for the implementation of this measure should be regulated in a separate normative act. Supervision of the implementation of this measure should be assigned to experts from the Ministry of Environment and Water under the guidance of the supervising prosecutor. Second, numerous amendments and additions to the Criminal Procedure Code are proposed, organized as a separate chapter entitled '*Special*

Rules for the Consideration of Crimes Against the Environment.' Third, sample texts are proposed for the creation of a new paragraph 3a, amendment of paragraph 1, and addition of paragraph 7 to Article 382 of the Criminal Procedure Code. The proposed amendments and additions aim to introduce special rules for the conclusion of agreements in cases of environmental crimes.

In paragraph 3 of this chapter, very interesting theses are presented regarding the provision of access for the interested public to justice in environmental crime cases, even though the Directive does not foresee such mandatory participation. This work reasonably and with numerous arguments supports the thesis that the participation of the interested public, in the form of non-governmental organizations that protect individual components of the environment, would ensure more effective protection of the affected public, including in relation to the rights of future generations. In this regard, a successful attempt has also been made to outline the directions for the development of the criminal procedural framework – to expand the concept of "victim," treating individual components of the environment as "victims," and to designate a body that protects their rights. Another alternative is – to grant certain non-governmental organizations procedural rights to constitute themselves as civil plaintiffs defending the public interest, or for these organizations to obtain the status of a special party with limited procedural rights.

Notes and recommendations:

It is necessary to supplement the study by examining the new institute under Article 73b of the Code of Criminal Procedure for the interested legal entity that has been enriched or could be enriched from a committed environmental crime within the meaning of Article 83a of the Environmental Protection Act. Does this institute serve as a mechanism for environmental protection as well? Is it necessary for it to be developed, improved, and adapted, especially in cases concerning environmental crimes?

The position on creating a new chapter with special rules for handling crimes against the environment is not convincingly justified. For the most part, with very few exceptions, these proposals can be applied in practical activities without the creation of such rules. Under our current legislation, there is no obstacle to having cases of crimes against the environment handled by specialized authorities, there is no obstacle to training, organizing joint investigation teams, utilizing the assistance of specialists from the supervisory authorities, conducting inspections with the participation of the necessary specialists, appointing various appropriate expert analyses with skillfully formulated tasks, and so on. All of this

does not require the regulation of new rules, but solely good and highly professional preparation, organization, and administration of criminal procedural activities.

Some parts of the presentation should be omitted from the work or elaborated upon because they are purely informational in nature.

In light of the above considerations, a summarized conclusion can be made that the habilitation work contains scientific and applied results, which constitute a contribution to science, practice, and legislation and that it meets all the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB) and the Regulations for its implementation. The work is convincing evidence that Asst. Prof. Dr. Daniela Atanasova possesses profound theoretical knowledge in the scientific specialty “criminal procedure” and the necessary qualities and skills to conduct scientific research.

Conclusion

In light of the above considerations, I give a positive evaluation and propose to the esteemed scientific jury to recommend to the Faculty Council that Assistant Professor Dr. Daniela Dimitrova Atanasova be elected as an associate professor in the competition for the academic position of "associate professor" in the scientific specialty "Criminal Procedure", professional field 3.6 Law, scientific area 3. Social, Economic and Legal Science at Southwest University “Neofit Rilski.

March 13, 2026

Prepared the review:.....

M. Chinova